

Joves i alcohol

Propostes per fer prevenció amb
perspectiva de gènere

**Idees per a
professionals**

Aquest document planteja reflexions i propostes per a professionals que volen treballar la prevenció dels problemes relacionats amb el consum d'alcohol amb la població adolescent, incorporant la perspectiva de gènere. La seva intenció és afavorir que les intervencions per evitar o retardar l'edat d'inici del consum d'alcohol o reduir els riscos associats al seu consum, siguin més útils, enriquidores i adequades per a tot el grup de joves, pel fet de:

- Detectar aspectes relacionats amb el gènere que faciliten o que redueixen les conductes problemàtiques associades al consum de begudes alcohòliques.
- Anticipar i evitar situacions de desigualtat, opressió o agressivitat, que es poden potenciar sota els efectes de l'alcohol.
- Desenvolupar estratègies diferenciades d'intervenció atenent als diferents motius que predisposen a beure alcohol als nois i a les noies, així com als seus diferents rols.

Les intervencions preventives sobre el consum d'alcohol realitzades amb perspectiva de gènere poden facilitar treballar situacions de vegades silenciades, reduir els problemes associats a l'ús de begudes alcohòliques i, alhora, contribuir a construir unes relacions més respectuoses entre homes i dones.

Analitzant la realitat

Les relacions entre les persones sovint són desiguals i, el gènere, és un dels eixos que les desequilibren. El gènere determina posicions de poder i s'associa a una sèrie de normes socials, comportaments i expectatives que s'atribueixen als homes o a les dones.

Aquestes diferències es donen a totes les edats i, per tant, també entre els joves i les joves, manifestant-se en diferents àmbits de la persona, inclòs l'entorn educatiu (a l'escola, a l'institut...) i, encara amb més força i claredat, en el de l'oci i la festa. De vegades, les desigualtats són evidents i, altres vegades, subtils i més difícils de percebre.

L'existència o no de desigualtats de gènere i la seva intensitat, depenen de factors com ara: els codis dels diferents entorns de festa, el nivell sociocultural, l'ètnia i altres. Així, en relació a l'alcohol, solen ocórrer diferències com les següents:

- Els nois es poden saltar més les normes (s'accepta més en ells) i, en conseqüència, solen beure alcohol més compulsivament.
- De les noies s'acostuma a esperar que es controlin més i que es facin més responsables del què facin altres persones (beure massa, ficar-se en embolics...). Se'ls sol atribuir el paper de *cuidadores de la festa*.

- Els nois tendeixen a fer conductes límit i trencadores, com ara conduir intoxicats o fer servir la violència física per *resoldre* problemes.
- Les noies tendeixen més que els nois a mantenir relacions afectives i sexuals amb persones amb qui no ho haguessin desitjat o d'una manera no desitjada, la qual cosa les exposa a més riscos de caire afectiu i sanitari.

Des d'una perspectiva de gènere, l'alcohol afavoreix l'expressió de relacions desiguals que en el dia a dia no són tan evidents. Així, de manera particular en els escenaris d'oci i de festa, actua com a desinhibidor facilitant que es manifestin relacions de poder, tant entre persones del mateix sexe com entre persones de diferent sexe. Alhora, aquestes desigualtats afavoreixen consums abusius d'alcohol i conductes problemàtiques associades a aquests consums.

Propostes per a diferents intervencions

En activitats de formació de professionals

Sovint, organitzem activitats de formació (cursos, jornades, sessions formatives, etc.) per a professionals o agents socials del territori. A més de ser un espai per informar sobre els riscos associats a l'ús de l'alcohol, per oferir recursos didàctics a l'abast de les persones que hi participen i per proposar estratègies preventives, aquestes activitats

constitueixen una bona oportunitat per incorporar la perspectiva de gènere i:

- Donar a conèixer aspectes generalment silenciats en relació amb l'alcohol i el gènere.
- Sensibilitzar sobre la importància de parar atenció a la perspectiva de gènere.
- Destacar els avantatges i la major eficàcia de treballar de manera diferenciada amb nois i noies, quan sigui necessari.
- Suggestir estratègies per treballar de manera diferent amb els nois i les noies.
- Intercanviar visions i punts de vista en relació a aquesta qüestió.

Quan elaborem materials preventius

A l'hora d'elaborar i difondre materials educatius sobre l'alcohol podem evitar reproduir rols de gènere estereotipats (els nois condueixen; les noies atenen a qui s'ha passat bevent; totes les parelles són heterosexuales, etc.), ajudant així a trencar clixés.

També podem elaborar materials que plantegin situacions problemàtiques que poden afectar més a un o altre gènere, i explicar com l'alcohol les pot propiciar a causa de la desinhibició que provoca. Així, per exemple, tenir relacions

sexuals sota els seus efectes augmenta la probabilitat de realitzar pràctiques de risc, a més de fer més difícil rebutjar mantenir relacions no protegides. Per motius fisiològics, la penetració sense protecció comporta en les relacions heterosexuals, majors riscos per a les dones que per als homes (per bé que ells no estan de cap manera lliures de riscos). En canvi, els nois, sota els efectes de l'alcohol s'exposen més que les noies a certes formes de violència, com ara veure's embolicats en baralles amb altres joves.

Una altra possibilitat és destacar el tractament sexista –i fins i tot masculista– que solen emprar alguns mitjans de comunicació i espais de lleure quan tracten aspectes relacionats amb la festa i la beguda. Així, a les pel·lícules i a la publicitat (diguei el que diguei la llei) sovint es relaciona (ja sigui de manera directa o velada) el consum d'alcohol amb l'èxit sexual, o s'utilitzen les noies com a reclam en llocs de festa.

Lògicament, en els materials preventius també hauríem d'evitar fer servir un llenguatge sexista, tant en la forma (emprant ambdós gèneres) com en el fons (evitant caure en plantejaments o discursos discriminatoris, ja sigui per *masculins* o per *femenins*).

Finalment, una idea poc emprada però interessant, si més no per tractar certs continguts, és elaborar materials per a nois i per a noies, ja siguin diferents o versions diferenciades d'un mateix material; ja que és sabut que les motivacions per consumir alcohol i altres drogues són diferents per als nois que per a les noies.

Quan fem activitats preventives sobre l'alcohol amb joves

Quan planifiquem un taller amb un grup de joves sabem que hem de tenir en compte les característiques i la realitat de les persones amb les quals treballarem; i el gènere n'és una d'elles. Per això, un taller o una activitat preventiva és una bona ocasió per treballar amb perspectiva de gènere.

Una estratègia que es pot utilitzar consisteix en plantejar situacions que trenquin idees preconcebudes i proposin rols de gènere diferents als *esperats*. Per exemple: plantejar una situació per treballar amb el grup de joves en la qual una noia vol emborratxar a un noi per tenir una relació sexual amb ell. També ajuda a trencar estereotips atribuir un sexe diferent al socialment esperat als personatges de les situacions plantejades. Per exemple: "l'infermer" d'urgències, la "propietària" de la discoteca.

També es poden aprofitar els tallers amb grups de joves per analitzar els diferents motius per consumir alcohol en els

nois i en les noies, i treballar les actituds i les expectatives que tenen respecte a l'altre gènere.

Una altra possibilitat, compatible amb les anteriors, consisteix en plantejar i analitzar amb el grup realitats relacionades amb el consum de begudes alcohòliques que sovint queden silenciades o ocultes per qüestions de gènere. Per exemple: el consum d'alcohol per fer front problemes de timidesa o d'autoimatge, el control entre els membres d'una parella en ambients de festa (la gelosia, la possessió...) i la seva relació amb el consum d'alcohol, o com se sent una noia o un noi quan la seva parella ha begut massa i es baralla o fa el ridícul.

Efectes i conseqüències diferencials de l'alcohol en funció del sexe de la persona

Tot i que hi ha més homes que dones amb trastorns per ús d'alcohol, les dones tendeixen a ser més vulnerables que els homes als efectes, tant aguts com crònics, de l'alcohol. Així, consumint la mateixa quantitat d'alcohol arriben a nivells d'alcoholèmia més alts que els homes. Això és així perquè el seu organisme absorbeix i metabolitza l'alcohol d'una manera diferent a la dels homes i perquè en ser inferior la seva massa corporal, ingerint la mateixa quantitat d'alcohol seva concentració a la sang és més gran. A més, els danys produïts per consums de risc continuats evolucionen més ràpidament en les dones que en els homes, fins i tot encara que beguin menys.

Aquests efectes diferencials es deuen a les diferències biològiques i fisiològiques entre els homes i les dones; no a factors culturals o de gènere.

T'HO EMPASSES TOT?

Una invitació a pensar sobre l'alcohol

Un programa de:

PROMOCIÓ I DESENVOLUPAMENT SOCIAL

Finançat per:

Participa:

Generalitat de Catalunya
**Agència de Salut Pública
de Catalunya**

